

Møte for lukkede dører
mandag den 9. november 1959 kl. 11.

President: Hønsvald.

Dagsorden:

Redegjørelse av handelsministeren om forhandlingene om det europeiske frihandelsforbund.

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører - og anser det som bifalt.

Presidenten foreslår videre at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet, og videre at ekspedisjonssjef Sommerfelt, ekspedisjonssjef Stokke, ekspedisjonssjef Bjørn Larsen, byråsjef Carl Bjørge og byråsjef Helge Holager gis adgang til møtet - og anser det som bifalt.

Følgende representanter som har hatt permisjon, har igjen tatt sete: Aase Lionæs, Nils Hønsvald, Arne Strøm, Bent Røiseland, Erling Wikborg, Chr. L. Holm, Nils Langhelle, Harry Klippenvåg, Håkon Johnsen, Jon Leirfall, Finn Moe, Trond Hegna, John Lyng, Per Borten, Helge Seip, Rakel Seweriin, Claudia Olsen og Erling Fredriksfryd.

Den innkalte vararepresentant for Finnmark fylke, ligningssjef Henry Nikolai Karlsen, som hittil har møtt for representanten Klippenvåg, fortsetter å møte og nå for representanten Samuelsberg.

Statsråd Holler overbrakte en kongelig proposisjon. (Se under Referat).

Redegjørelse av handelsministeren om forhandlingene om det europeiske frihandelsforbund.

Statsråd Skaug: I min forrige redegjørelse i Stortinget om forhandlingene vedrørende opprettelsen av Det europeiske frihandelsforbund, nevnte jeg at det i tiden mellom det nettopp avsluttede embetsmannsmøte i Stockholm og ministermøtet den 19. og 20. i denne måned ville være ønskelig å ha konsultasjoner med Stortinget og dets organer og med arbeids- og næringslivets representanter for drøftelse av det konvensjonsutkast som ville foreligge etter møtet i Saltsjøbaden. Jeg pekte i den forbindelse på at det fremdeles ville kunne være utestående problemer som ville måtte drøftes på ministermøtet, og også på at det muligens også kunne være bestemmelser i det utkast til konvensjon som det var oppnådd enighet om, men som vi etter nærmere ettertanke allikevel kunne ønske å ta opp igjen til nærmere behandling. Slike spørsmål vil, i tilfelle de skal reises, måtte reises ved det forestående ministermøte, idet en må regne med at

konvensjonens tekst da vil bli såpass fastlagt at det vil være nærmest umulig å få til endringer i den senere.

Stortinget må selvsagt på et senere tidspunkt ta standpunkt til om Norge skal ratifisere den konvensjon som det her er tale om. Da vil det imidlertid ikke kunne bli tale om endringer i teksten, og Stortingets mulighet for å kunne påvirke utformingen av konvensjonens tekst har man derfor nå. Det er derfor det er så viktig at en gjennom den behandling av denne sak som nå forestår i Stortinget, kan få en slik meningsytring fra Stortingets side som saken måtte foranledige. Det er imidlertid samtidig selvsagt helt klart at Stortinget etter denne foreløpige behandling av saken, og Stortingets enkelte medlemmer, vil stå helt fritt ved sakens endelige behandling, som vil finne sted om og når konvensjonen legges fram for ratifikasjon.

Det at Stortinget i inneværende uke vil bruke såpass mye tid som tanken er på denne saken, i dette møte i Stortinget, i møter i den utvidede utenrikskomite, i gruppene, og eventuelt i et nytt møte i Stortinget, setter Regjeringen stor pris på. En har bedt om at saken må behandles som hemmelig sak. Årsaken til det er at man slik saken i øyeblikket ligger an, ikke hadde kunnet gå så mye i detalj som ønskelig er, hvis drøftelsene skulle foregå i åpent møte. Det spørsmål reiser seg da selvsagt når Stortingets behandling av saken i dette møte, og muligens i enda et møte, bør offentliggjøres. Jeg ville anta at man på det nåværende tidspunkt i alle fall ikke burde ta noen bestemmelse om dette, men avvente utviklingen til etter at ministermøtet er blitt holdt, og muligens også til etter at den formelle undertegning har funnet sted og selve konvensjonsutkastet da er blitt offentliggjort.

Om Regjeringens stilling til det nå foreliggende konvensjonsutkast kan jeg opplyse at den ikke har tatt noe endelig standpunkt til utkastet. Imidlertid har selvsagt Regjeringen hatt den nærmeste kontakt med forhandlingsdelegasjonen i Saltsjøbaden, og har gitt den instruks og veiledning om de standpunkter den skulle innta til de forskjellige spørsmål som har vært oppe. Regjeringen har for sin del ønsket å få den bredest mulige diskusjon i ansvarlige organer om det utkast som nå foreligger.

Foruten drøftelser i Stortinget og i Stortingets organer, vil den gruppe av embetsmenn som tidligere arbeidet med saken, avgi innstilling om konvensjonsutkastet. Det vil videre bli drøftet i Frihandelsutvalget, hvor alle interesserte organisasjoner er representert, og hvor de interesserte departementer også har sine representanter. Det vil også bli drøftet i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid, hvor nærings- og arbeidslivets organisasjoner er representert ved sine presidenter eller formenn. Fisk og fiskevarenes stilling vil bli drøftet med representanter for organisasjonene innen denne næring, og det vil i alle disse drøftelser bli gitt alle de opplysninger som er nødvendige for at nærings- og arbeidslivets organisasjoner skal kunne få

en fullstendig oversikt over, og alle nødvendige opplysninger om konvensjonsutkastet.

Etter at disse forskjellige drøftelser har funnet sted, vil så Regjeringen måtte ta sitt standpunkt om den videre behandling av saken i lys av det som er kommet fram under de stedfundne drøftelser.

Representantene har fått omdelt en norsk oversettelse av det nå foreliggende konvensjonsutkast. Som det framgår av innledningsnotatet, dreier det seg her om en uoffisiell oversettelse som trenger språklig bearbeiding. En del endringer av formell og redaksjonell art i selve konvensjonsteksten må en også regne med vil bli foretatt, idet en spesiell redaksjonsgruppe nå arbeider med en slik finpussing av teksten. Slike endringer vil imidlertid ikke berøre konvensjonens reelle innhold. Jeg vil også gjerne få nevne at den norske oversettelse er laget i løpet av meget kort tid, og at det kan være en risiko for at den på enkelte punkter ikke er helt nøyaktig. Det er derfor det også er sagt i notatet at oversettelsen er uoffisiell og trenger språklig bearbeiding. Vi har antatt at enkelte av representantene for sitt eget arbeid med saken vil kunne ha behov for et eksemplar av den nå foreliggende originaltekst på engelsk. Vi har derfor satt i gang stensilering av det engelske dokument, som vi håper vil kunne foreligge i morgen tidlig.

Om dokumentet er ellers å si at bortsett fra de steder hvor teksten står i parentes, noe som innebærer at enighet mellom forhandlingsdelegasjonene ennå ikke er nådd, representerer dette utkastet det forslag som de syv lands forhandlingsdelegasjoner legger fram for behandling på det forestående statsrådsmøte den 19. og 20. november. Foruten konvensjonens artikler og de forklarende notater og vedlegg som inneholdes i utkastet, vil det også bli utarbeidet en protokoll som gir løsninger på enkelte spørsmål som det ikke er funnet grunn til å nevne spesielt i tilknytning til selve konvensjonsteksten. Dokumentet er stemplet «hemmelig», og det gjelder ikke bare den første siden av det, men også selve konvensjonsutkastet. Vi har funnet å måtte benytte denne gradering av dokumentet, da det er enighet om at det i sin foreliggende form ikke skal være gjenstand for offentliggjørelse, selv om en stor del av innholdet vil være kjent fra dagsavisenes reportasjer.

Konvensjonsutkastet som det nå foreligger, bygger på den plan som statsrådene fra de syv land vedtok på sitt møte i Saltsjøbaden i juli, som jeg tidligere har omtalt i Stortinget, og som også er blitt drøftet med den utvidede utenrikskomite. På en rekke felter representerer konvensjonsutkastet faktisk bare en omsetning til juridiske formuleringer av de prinsipper som ble fastlagt i denne plan. Dette gjelder f.eks. reglene for tollavtrappingen, for utviklingen av de kvantitative import- og eksportrestriksjoner, for unntaksklausulene m.v. På andre punkter der formuleringene fra i sommer var avrundede eller uklare, fordi fullstendig enighet ikke var oppnådd,

inneholder konvensjonsutkastet nye elementer. Dette gjelder først og fremst for fiskeriproblemene; dels også for landbruksområdet og for enkelte sider av det man kaller konkurransereglene.

For øvrig er det et karakteristisk trekk ved konvensjonsutkastet at for det man kan kalle de rene handelspolitiske virkemidler, som tollpolitikken og bruk av kvantitative restriksjoner, er det gitt klare regler. Når man kommer over på slike områder som konkurransereglene, har man ikke kunnet være like presis. Dette skyldes dels at spørsmålene er vanskelige, og dels at ulike oppfatninger har gjort seg gjeldende om måten å løse dem på. Det skyldes også at det er vanskelig å forutse hvilken betydning disse spørsmål, når alt kommer til alt, vil kunne komme til å få i praksis. Man har derfor valgt å utforme bestemmelser av mer prinsipiell art. Samtidig sørger man for at man - ved institusjonenes hjelp - i praksis vil kunne ha muligheter for å løse de vansker som etterhvert måtte oppstå. Man har i tråd med dette grunnsyn innført et system for konsultasjoner og adgang til klage for land som mener at de blir skadet ved at andre land treffer tiltak som motvirker utviklingen av handelsrestriksjonene. Jeg viser i denne sammenheng til artikkel 31 i det foreliggende konvensjonsutkast. Denne artikkel gir en vid adgang til å bringe konkrete fortolkningsspørsmål, tvister o.l., inn for behandling av Forbundets Råd.

Et sentralt punkt i denne forbindelse er at det er foreslått at vedtak under denne artikkel skal kunne tas ved flertallsbeslutning. Konvensjonen er slik utformet at medlemsland ikke kan pålegges *nye forpliktelser* uten ved enstemmig rådsvedtak, mens derimot dens *anvendelse* innenfor den ramme som er fastlagt i de forskjellige artikler, i betydelig grad vil skje ved flertallsvedtak. Det var blant de syv land svært liten uenighet om nødvendigheten av på denne måte å legge avgjørelsen av slike saker i de felles institusjoners hender. Særlig er det verd å merke seg den betydning det har at Storbritannia nå har gått inn for denne linje.

Jeg skal i det følgende kommentere en del av de bestemmelser som konvensjonsutkastet inneholder:

Om forordet vil jeg bare peke på at man allerede her gir uttrykk for forhandlingsvilje overfor De seks.

Formålsparagrafen er ellers artikkel 3. Den inneholder den økonomisk-politiske målsetting for samarbeidet. Punkt c, som det ennå ikke er full enighet om, tillegges stor betydning fra dansk side. Den danske delegasjon har under forhandlingene presset sterkt på for her å få inn en uttrykkelig bestemmelse om «lik adgang til råvarene». En så uklar forpliktelse kunne de fleste andre land ikke påta seg i en slik bindende form. Som et kompromiss er derfor det danske ønskemål - i en etter min mening avdempet form - kommet til uttrykk i formålsartikkelen.

Bestemmelsene om *tollavviklingen* i artikkel 6 er i samsvar med det man ble enig om allerede i sommer. Artikkelen må ses sammen med vedlegg A, som bl.a. bestemmer at grunnlaget for tollavtrappingen skal være de anvendte satser pr. 1. januar 1960. Danskene har fått et unntak fra denne regel fordi deres nye tolltariff ikke vil være ferdigbehandlet av Folketinget før 1. mars 1960. Fra norsk side har vi oppnådd unntak for en del varer der de nåværende tollsatser er særlig lave. Det dreier seg om 10 vareposter som er viktige for hjemmeindustrien. Under forutsetning av at vi løser bindingene i GATT av de nåværende lave satser, får vi anledning til å innføre og trappe ned fra de betydelig høyere tollsatser som er nevnt under punkt 7 i Anneks A.

Hovedbestemmelsene om *opprinnelsesreglene* finnes i artikkel 7. For å få status som frihandelsvare må enten 50 pst. av eksportverdien være tilført innenfor området, eller varen må ha gjennomgått en nærmere beskrevet produksjonsprosess innen området. For én varesektors vedkommende, nemlig tekstilvarene, kommer imidlertid prosentregelen overhodet ikke til anvendelse, idet det for denne varegruppe forutsettes gjort bruk av såkalte eksklusive prosessregler.

Jeg vil i denne forbindelse gjerne minne om at den kanskje alvorligste innvending som har vært reist mot tanken om et frihandelsområde, er at det ikke ville være mulig i praksis å løse de problemer som oppstår som følge av landenes forskjellige ytre tollsatser.

I Paris ble det ført lange og heftige drøftinger i en rekke ekspertgrupper om opprinnelsesreglene, uten at det var mulig å nå frem til enighet. Også i Saltsjøbaden har disse forhandlingene vært meget vanskelige, men viljen har vært til stede til å finne frem til ordninger som kan godtas av alle parter. I forhandlinger av denne karakter må det nødvendigvis bli mange kompromissløsninger. I planen fra i sommer var det enighet om at opprinnelsesreglene burde være så liberale som mulig. Man ønsket ikke å skape en gruppering som er restriktiv overfor omverdenen.

For vårt land må dette grunnsyn være det riktige. I overveiende grad er vi avhengig av import av råvarer og halvfabrikata som vi bearbeider videre for vårt eget forbruk og for eksport. Av hensyn til vår fremtidige konkurransevne har de norske forhandlere derfor hatt som instruks å støtte en liberal utforming av opprinnelsesreglene, hvis det ikke forelå helt spesielle forhold for en industrigren.

I arbeidet med disse spørsmål har en på norsk side hatt en nær kontakt med de særlig berørte industrier. Under drøftelsene i Saltsjøbaden har det også vært til stede representanter for industrien når det har dreiet seg om spesielt vanskelige områder.

Det er et ganske imponerende arbeid som nå er utført på dette vanskelige og kompliserte felt, og det må sies at man har nådd lenger enn man hadde kunnet vente. For et tusentall posisjoner er det oppnådd enighet om detaljerte

opprinnelsesregler. De gjenstående uløste spørsmål er begrenset til omlag 10 posisjoner. Det viktigste her er enkelte posisjoner innen tekstil- og bekledningssektoren.

For tekstilsektoren har det stort sett siden forhandlingene i sommer vært enighet om at det forelå spesielle forhold som kunne tilsi mindre liberale regler enn for de øvrige sektorer. Problemene for tekstilindustrien henger i betydelig grad sammen med lavprisimporten fra land utenfor området. Alle medlemsland er mer eller mindre engstelige for denne import. Man er imidlertid ikke enig om hvorvidt man *bør* eller *kan* løse dette problem gjennom opprinnelsesreglene, idet spørsmålet nøye er knyttet til landenes handelspolitikk ovenfor omverdenen, spesielt overfor de underutviklede land.

De vanskeligheter som foreligger i tekstilsektoren, har ekspertene søkt å løse ved midlertidige regler for en periode på 2 år. I løpet av denne tid håper man å vinne erfaringer for hvorledes systemet virker. De regler som senere skal gjelde, må fastsettes ved enstemmige vedtak i Rådet.

Mulighetene for *forvridning av handelen* som følge av forskjellige ytre tollsatser i medlemslandene, var kanskje det som i størst grad vanskeliggjorde drøftelsen av opprinnesspørsmålene under Paris-forhandlingene. Innenfor «De syv» er problemet neppe av tilsvarende størrelsesorden. Men dette er det imidlertid vanskelig å forutsi. De enkelte land må derfor, ved eventuell nedsettelse av sine ytre tollsatser, være villige til å søke å unngå at de derved skaper forvridningsproblemer for andre land. Det er dette syn artikkel 8 hviler på.

I de første årene er det neppe noen stor fare for forvridningsproblemer. Våre egne tollsatser vil i denne tid være redusert med 20 prosent. En tollsenkning av denne størrelse har ingen nevneverdig betydning som beskyttelse overfor lavpris-importen. Jeg skulle derfor tro at det burde være mulig å løse de gjenstående opprinnelsesproblemer uten at forvridningsaspektet skaper for store vanskeligheter. Hvis det mot formodning skulle oppstå spesielle vanskeligheter for visse industrier, har man etter norsk initiativ i artikkel 8 fått inn en bestemmelse om rask behandlingsmåte i Rådet, hvis en særlig alvorlig forvridning kan påvises.

Artikkel 9 inneholder bestemmelser om de fiskale avgifter. Konvensjonen setter forbud mot å legge høyere avgifter på varer som importeres fra EFTA-landene enn på tilsvarende varer som produseres innenlands. I den utstrekning avgiftssystemet er i strid med reglene, skal forskjellsbehandlingene bringes til opphør innen 1. januar 1962. Vår alminnelige omsetningsavgift oppfyller allerede disse krav. Det samme gjelder særavgiftene på alkohol, tobakk, sjokolade og sukkervarer, og særavgiftene for øvrig, kanskje med et delvis unntak for importavgiftene på biler, hvor det bl.a. fra de øvrige lands side er pekt på at det er en viss innenlandsk karosseriproduksjon som ikke er pålagt avgift, mens det for importerte busser og lastebiler må

svares avgift. Denne artikkel inneholder også bestemmelser om fiskale tollsatser, det vil si tollsatser som er pålagt for å skaffe statskassen inntekter, og som ikke tjener som beskyttelse for innenlandsk produksjon. Slike tollsatser kan unntas fra den alminnelige tollnedbygging, når de står oppført på en liste som skal notifiseres til Rådet. I den utstrekning fiskaltollsatser inneholder et beskyttelseselement, skal dette enten avskaffes gradvis i takt med den alminnelige tollnedbygging, eller det kan beholdes foreløpig så sant det i sin helhet blir avskaffet innen 1. januar 1965.

Det var under forhandlingene enighet om at det ville være uheldig om landene fullt ut skulle benytte sin rett til å unnta fiskale tollsatser fra den alminnelige tollavtrapping. For disse varer ville det da ikke bli skapt den tollpreferanse innenfor området som EFTA-planen tar sikte på å skape.

Landene vil først ved årsskiftet levere sine lister, men de har allerede vært underkastet en foreløpig gjennomgåelse. Norge har bl.a. ført opp biler på sin foreløpige fiskalliste, men de norske forhandlere har anbefalt å sløyfe slike varer som film og fotografiapparater, skrivemaskiner, ur og klokker, sigarett-tennere og musikkinstrumenter. Dette vil i tilfelle gi en preferanse for import av disse varer, særlig fra Sveits og Østerrike, og også fra Storbritannia, men forhindrer imidlertid ikke at de samme varer kan pålegges en indre avgift. Forskjellen på om varen står på listen eller ikke er bare den at i siste tilfelle er man forpliktet til å avtrappe tollene innenfor området.

For bilene er det naturlig nok et sterkt ønske fra Storbritannias og Sveriges side om at tollene skal avtrappes; men også de andre lands forhandlere pekte på betydningen av at en så viktig vare som biler ikke ble holdt utenfor tollavtrappingen. Utenom Norge har Sveits og Portugal ført bil-tollene opp som fiskaltoll, men det er anført at Sveits har en viss produksjon og Portugal har planer om en samleproduksjon. Det er vel ikke usannsynlig at man på norsk side vil måtte komme tilbake til denne sak. Jeg kan i denne sammenheng også nevne at de sveitsiske og portugisiske forhandlere tilkjennega i Saltsjøbaden at de ville innstille overfor sine regjeringer at biler ikke føres på fiskallisten.

Artikkel 11 innebærer forbud mot eksportavgifter fra 1. januar 1962. Etter norsk initiativ er forbudet kvalifisert noe, slik at vi for vårt vedkommende ikke behøver å gjøre noen endringer i det avgiftssystem vi for tiden har, bl.a. innenfor fiske- og fiskeforedlingssektoren og for finansieringen av Eksportrådets virksomhet.

Artikkel 13 fastslår at kvantitative restriksjoner på importen fra medlemsland skal avvikles så snart som mulig og senest ved utløpet av 10-årsperioden. Bilaterale kvoter overfor medlemslandene skal slås sammen til globale kvoter, og disse globale kvoter skal økes med minst 20 prosent hvert år. For varer som nå ikke tillates importert eller hvor

importen er ubetydelig, skal det opprettes globalkvoter av passende størrelse. Det står ethvert medlemsland fritt å utstrekke globalkvotene også til ikke-medlemsland.

Det er neppe grunn til å tro at problemet om de kvantitative import-restriksjoner vil spille noen vesentlig rolle i EFTA. Den største del av samhandelen mellom disse land er allerede fri, og bortsett fra noen få varer for noen land, må en kunne anta at utviklingen av de gjenstående restriksjoner vil foregå raskere enn avtalens tidsskjema. Dette gjelder også vårt eget land.

De kvantitative eksportrestriksjoner, artikkel 14, skal være opphevet senest 1. januar 1962. Fra dette er det gjort et viktig unntak, idet alle land er enige om at restriksjoner på skrapjern og metallskrap ikke rammes av forbudet uten etter et eventuelt senere enstemmig vedtak.

Kapitel IV omhandler det man har kalt konkurransereglene. Artikkel 16 om statsstøtte innebærer for det første forbud mot visse former for eksportstøtte som er presisert i vedlegg D. Dette er støttetiltak som medlemslandene allerede gjennom vedtak i OEEC har gitt avkall på å bruke. Videre er det forbud mot enhver form for statsstøtte hvis hovedformål eller hovedvirkning er å motvirke de fordeler andre land skulle kunne vente seg av tollavtrappingen. Med denne definisjon er det fortsatt mulig å nytte en rekke former for offentlige støttetiltak. For det tilfelle at disse skader andre lands handelsinteresser, selv om hovedformålet eller hovedvirkningen ikke er å gjøre det, er det adgang til å bringe konkrete vansker inn for institusjonene i samsvar med den alminnelige klageadgang i artikkel 31. Den norske delegasjon reiste spørsmålet om hvilken stilling regionale utbyggingsprogrammer, som f.eks. vår egen Nord-Norge-plan, ville komme i i forhold til denne artikkel. Blant alle delegasjoner gjorde den oppfatning seg gjeldende at slike utbyggingsprogrammer ikke var ment å skulle bli rammet, idet slike utbyggingsprogrammer normalt ikke har som hovedvirkning eller hovedformål å frata andre land de fordeler de skulle kunne vente seg ved at toll og handelsrestriksjoner avvikles. Det ble derfor funnet unødvendig å ta inn noen spesiell henvisning til regionale utbyggingsprogrammer i tilknytning til selve konvensjonsteksten. Forståelsen på dette punkt er blitt gjengitt i et felles norsk-britisk dokument som ble godtatt på et av de siste delegasjonssjefsmøter, og som vil inngå i det historiske kildematerialet til konvensjonen.

Artikkel 17 omhandler offentlige foretak. Hovedprinsippet her er at offentlige foretak ikke skal utnyttes for proteksjonistiske formål og diskriminerende behandling av kjøpere og selgere på grunnlag av nasjonalitet. Dette prinsipp var det enighet om allerede under Paris-forhandlingene. Hvordan bestemmelsene vil virke i praksis, vil i betydelig grad avhenge av de normer som måtte bli fastlagt av institusjonene hvis konkrete saker kommer opp til behandling der.

Artikkel 18 inneholder bestemmelsene om etableringsrett, som også var ett av de vanskelige punkter under Parisforhandlingene. Under forhandlingene i Saltsjøbaden har dette spørsmål krevd megen tid. Særlig fra britisk side har det vært lagt vekt på at konvensjonen skulle inneholde bestemmelser som gir utlendinger klar rett til etablering. Dette syn har også hatt støtte i dansk og sveitsisk oppfatning. På norsk og svensk side har man derimot ment at konvensjonen burde inneholde minst mulig om etableringsrett, og ikke mer enn nødvendig for å unngå at virkningen av tollavtrappingen blir omgått. Dette syn har hatt tilslutning også fra de østerrikske og portugisiske forhandlere.

Utkastet til bestemmelser om etablering, som det nå foreligger akseptert av alle lands forhandlere, er et kompromiss mellom det britiske syn på den ene side og de svensk-norske ønskemål på den annen side. Det er likevel et forhandlingsresultat som i det store og hele varetar de spesielle interesser vi her har hatt.

Etableringsretten i Frihandelsforbundet vil etter forslaget ikke innebære noen fri og ukontrollert rett for utlendinger eller utenlandske selskaper til å utøve næringsvirksomhet i Norge. I det foreliggende forslag er etableringsretten for det første begrenset til produksjon og omsetning av de varer som får frihandelsstatus. Det vil si at tjenesteytende virksomhet som bank, forsikring, transportbyråer, hoteller, reisebyråer og liberale erverv ikke omfattes av bestemmelsene.

De vilkår som må oppfylles for at et utenlandsk foretak skal ha noen rettigheter i henhold til disse bestemmelser, er nå blitt i det alt vesentlige de samme som de vi under forhandlingene i Paris søkte å få akseptert.

For at et utenlandsk selskap skal kunne fremsette ønske om en etablering i Norge, kreves det i følge konvensjonsutkastet at vedkommende bedrift er registrert, og at den har sin sentrale administrasjon og utøver en vesentlig del av sin virksomhet innen området som sådant. Disse kumulative kriterier burde gi betryggende sikkerhet for at ikke utenforstående lands bedrifter ved proforma arrangementer får rettigheter som de ikke har krav på i henhold til konvensjonen.

I de mange utkast til konvensjonsbestemmelser som tidligere har vært fremsatt om etableringsrett, har prinsippet om at medlemslandene skulle være forpliktet til nasjonal likebehandling, vært fastslått. I Saltsjøbaden lyktes det under forhandlingene å få denne forpliktelse noe svekket. Mens tidligere formuleringer nyttet uttrykket: «medlemsland skal ...» har man nå fått akseptert: «Medlemsland erkjenner at ...». I internasjonale avtaler dekker dette en ikke uvesentlig forskjell i graden av forpliktelser.

Det må også sies å være en forbedring at det nå klart er presisert at den forpliktelse man påtar seg, er begrenset til de praktiserte restriksjoner. Den formelle

forskjellsbehandling som kan bestå mellom norske og utlendinger i lover, reglementer m.v., er i denne sammenheng uten betydning. Det er den administrative praktisering av bestemmelsene som er av betydning. Ratifisering av konvensjonen har derfor ikke som en nødvendig konsekvens at våre konsesjonslover må endres for å fjerne den formelle diskriminering som i dag er fastlagt i disse lover.

Når det gjelder den administrative kontroll med utlendingers etablering i Norge, er det fastslått som en hovedregel at man ikke skal innrømme utlendinger vilkår som er mindre gunstige enn dem som gis landets egne - på en slik måte at man motvirker de fordeler som forventes ved at toll og kvantitative restriksjoner avvikles. Det vil måtte være gjenstand for fortolkning hva det ligger i en formulering som denne. Det hadde vært ønskelig med en mer presis bestemmelse, men man har her en standardformulering som også går igjen i flere andre artikler. Forhandlerne har derfor funnet å måtte akseptere den. I stedet har en søkt å begrense mulighetene for fortolkninger så meget det lar seg gjøre. Det er bl.a. blitt akseptert en forklarende note som de norske forhandlere tillegger stor betydning. Ved utarbeidelse av denne note har de norske ønskemål om å kunne fravike konvensjonens bestemmelser når det gjelder utlendingers adgang til det norske kapitalmarked og til å erverve aksjer i norske selskaper, vært det sentrale utgangspunkt. Det er på norsk side gitt klart uttrykk for at vi vil forbeholde oss retten til å kontrollere utenlandsk kapitals innflytelse i vårt næringsliv. I fortolkningsnoten er det således gitt en klar erklæring om at bestemmelsene om etableringsrett «ikke har til hensikt å hindre utøvelsen av et medlemslands kontroll over adgangen til dets kapitalmarked, over investeringer i eksisterende hjemlige økonomiske foretak eller over eiendomsretten til naturressurser».

Fra britisk side er det i denne forbindelse imidlertid blitt gitt uttrykk for at de ikke kan avgi et bindende forhåndstilsagn som avskjærer adgangen til å klage over den kontroll som utøves hvis det kan påvises i de enkelte tilfeller at restriksjonene motvirker fordeler som skulle følge av tollavviklingen og avviklingen av den beskyttelse som ligger i importreguleringen. Etter den norske forhandlingsdelegasjons oppfatning innebærer tolkningsmåten at det normale vil være at den administrative praksis som nå i en årrekke har vært fulgt på dette område, kan føres videre etter de samme retningslinjer som hittil. Dette utelukker dog ikke at det i helt spesielle tilfelle kan foreligge virkninger av restriksjoner på utenlandske bedrifters virksomhet som er av en slik karakter at vedkommende land fremfører en klage til Rådet. Det blir i så fall det klagende land som må bevise at det har skjedd et brudd på konvensjonens forpliktelse. Med den mindre vidtgående forpliktelse som følger av det foreliggende utkast, vil det være en ganske besværlig prosedyre et land må igjennom før

det eventuelt kan få en klage godtatt ved et vedtak som gir adgang til mottiltak.

Artikkel 19 anerkjenner som uforenlig med konvensjonen en rekke tilfelle av det vi vanligvis kaller restriktive forretningsmetoder. Dette er en sak som det er blitt lagt stor vekt på fra norsk side. Også her utgjør adgangen til å ta opp konkrete tilfelle med institusjonene et vesentlig ledd i bestemmelsene.

Allerede av den innledende paragraf i kapitel V, om jordbruket, fremgår det at jordbruksvarene ikke vil få fri handelsstatus. I den liste som definerer hvilke varer som skal være jordbruksvarer i konvensjonens forstand, savner man knapt et eneste av de produkter som det vanligvis tenkes på som jordbruksprodukter. Frihandelsforbundets jordbruksvareliste omfatter til og med noen flere produkter enn den tilsvarende liste i Roma-traktaten, som bl.a. sago, kasein og den alt overveiende del av iskremen.

Under avsnittet om jordbrukspolitikken og målsettingen for jordbruksordningen innen frihandelsforbundet fastslås innledningsvis hva den nåværende målsetting for jordbrukspolitikken i medlemslandene går ut på. Etter denne innledning trekker man opp målsettingen for den jordbrukspolitik som skal føres innenfor rammen av frihandelsforbundet. Det heter her at man under hensyntaken til jordbrukspolitikken i medlemslandene skal sette seg som mål å fremme en ekspansjon av handelen, slik at man i rimelig grad tilgodeser resiprositetshensynet til de land som i stor utstrekning er avhengig av eksport av jordbruksprodukter. Det kompromiss man her er kommet fram til, avspeiler de danske ønskemål om å få i stand en progressiv ordning også for handelen med jordbruksprodukter. Det reflekterer videre det berettigede hensyn man må ta når det gjelder presentasjonen av hele frihandelsavtalen i GATT.

Målsettingsbestemmelsene følges av et avsnitt om avtaler mellom landene. Det meddeles at visse medlemsland i lys av målsettingen har inngått avtaler som bl.a. innebærer avskaffelse av toll på visse jordbruksvarer. Disse avtaler, samt eventuelle nye avtaler, skal forbli ved makt så lenge konvensjonen står ved lag. Bestemmelsene om tollkonesesjoner omtalt i avtalene skal utstrekkes til å gjelde likt for alle medlemsland; tollkonesesjonene skal med andre ord gjøres multilaterale innen Forbundet. De konsesjoner som er gitt må ikke trekkes tilbake uten at alle medlemsland er enige i det.

Ved siden av disse avtaler må bestemmelsene om anvendelse av eksportsubsidier sies å være viktigst, idet en her berører ømtålige spørsmål. Mot det danske krav om en absolutt «standstill» for eksporten av subsidierte varer, har stått de andre lands krav om mer smidige bestemmelser, som gjør standstill-regelen avhengig av hvorvidt slik eksport skader andre medlemsland. Disse land krever dessuten at standstill-bestemmelsen ikke skal være til hinder for at et medlemsland får anledning til å opprettholde sin andel av

eksporten i forhold til en nylig representativ periode. De samme land motsatte seg til å begynne med et dansk forslag om at standstill-regelen også skulle gjelde for eksport til land utenom forbundet. Da man imidlertid fra dansk side hårdnakket insisterte på sitt forslag, fant de andre land å måtte gi etter på dette punkt, idet de fra dansk side fikk medhold i at kriteriet for eventuell klage måtte være hvorvidt den subsidierte eksport skadet et annet medlemsland.

Embetsmennene har altså ikke oppnådd full enighet om standstill-reglene for subsidiert eksport, og saken vil dermed komme opp igjen under det forestående ministermøte i Stockholm. Det samme gjelder for øvrig et dansk forslag om at man innen utgangen av 1961 skal etablere et program for fullstendig avskaffelse av subsidiert eksport.

Jordbrukskapitlets siste avsnitt omhandler konsultasjoner. Det heter her at Rådet skal overvåke konvensjonens jordbruksbestemmelser og minst en gang om året drøfte hvilke ytterligere tiltak som skal treffes under forfølgelsen av målsettingen for jordbruksordningen.

I det store og hele synes ikke det foreliggende utkast til særregler for jordbruket å skulle skape særlige store vanskeligheter for norsk jordbruk. En del mindre problemer vil imidlertid måtte løses i nær fremtid. Som eksempler kan nevnes at sjokolade- og dropsindustrien, som etter opplegget fra Saltsjøbaden vil bli frihandelsvarer, vil ha et berettiget krav på å få råvarer som tørrmelk og glykose til verdensmarkedets priser. Ifølge konvensjonsutkastet er det full adgang til å nedsubsidiere de innenlandske råvarer fra jordbruket til verdensmarkedets priser. Dette problemet skulle derfor forhåpentligvis ikke by på uoverstigelige vanskeligheter.

Jeg vil til slutt i denne forbindelse bemerke at Danmark har oppnådd visse muligheter for økt eksport av jordbruksvarer ved bilaterale avtaler med Storbritannia, Sverige og Sveits. Vi må regne med at danskene vil kreve gjenopptatt forhandlingene med oss om en bilateral avtale. I tilfelle må det naturlige da være å gi tilbud om tollinnrømmelser for enkelte varer der vi har hånd over importen. Av hensyn til vår stilling overfor GATT bør det også overveies å ta tollene helt bort på enkelte varer, i stedet for som tidligere tilbudt, bare å gjennomføre visse begrensede tollreduksjoner.

Spørsmålet om fisk og andre marine produkters stilling i Frihandelsforbundet er behandlet i kapitel VI.

På statsrådmøtet i Saltsjøbaden i juli tok som kjent britene et alminnelig forbehold med hensyn til hele spørsmålet om fiskevarenes plassering i Frihandelsforbundet, dels på bakgrunn av det norske krav om at frosne fiskefileter allerede fra starten av skulle være å betrakte som industrivarer, og dels fordi man på norsk side ville ha som en endelig målsetting at all fisk skulle komme med som frihandelsvare.

Så snart parlamentsvalgene var over, reiste fiskeriministeren og jeg til London for å snakke med medlemmene av den nye britiske regjering, i den hensikt å påskynde den britiske behandling av spørsmålet, slik at man kunne komme til en avklaring av saken under de embetsmannsdrøftelser som da forestod.

Under trontaledebatten ble det i Stortinget fra en rekke hold gitt uttrykk for at hvis britene ikke ville imøtekomme det norske krav om å inkludere den frosne fiskefileten som frihandelsvare, måtte hele spørsmålet om Norges tilknytning til EFTA tas opp til ny vurdering. Det var på denne bakgrunn at den norske delegasjon gikk til forhandlingene i Saltsjøbaden.

Den 26. forrige måned la delegasjonen fram et nytt norsk forslag til særavtale for fisk. For å bedre sjansene for en løsning, hadde man i dette forslag oppgitt kravet om at all fisk skulle bli frihandelsvare som endelig målsetting. Man innskrenket seg til å foreslå at EFTA-rådet skulle ta dette spørsmål opp til behandling innen utgangen av 1960, og at resultatet skulle foreligge innen utgangen av 1961. Men man holdt naturligvis fast på at den frosne fileten måtte med som frihandelsvare allerede fra starten.

Den første britiske reaksjon fikk man den 30. oktober, etter at saken hadde vært drøftet ikke bare i den britiske regjeringens frihandelsutvalg, men også i den samlede regjering. Den lød som følger: Man var villig til å akseptere fisk- og skalldyrhermetikk, silde- og fiskemel, og fett og oljer av marint råstoff som industrivare. Videre var man villig til å avvikle tollene på frossen fileten under følgende forutsetninger:

De skandinaviske land måtte frivillig begrense sin eksport av frossen fileten, slik at den ikke nådde mer enn 7.500 tonn i 1961-62, og det ytterste maksimum måtte senere ikke overstige 20.000 tonn. Videre måtte det være helt på det rene at den britiske regjering forbeholdt seg retten til å gå tilbake på sin forpliktelse hvis, som en følge av sjøgrensekonferansen til våren, medlemsland i EFTA utvidet sine fiskerigrensene. Dette inkluderte også grensene rundt Færøyene og Grønland. Frossen fileten var tenkt ført opp på en egen liste med en tilknyttet note med dette innhold. Dessuten kunne ikke frosne skalldyr aksepteres som industrivare.

Dette britiske forslag ble fremsatt på et møte hvor bare delegasjonssjefene var til stede, og de følgende langvarige drøftelser om fisk foregikk bare i slike lukkede møter. Fra norsk side ble det erklært at man overhodet ikke kunne ta noen debatt i forbindelse med fiskerigrensen i Saltsjøbaden. Hvis britene holdt fast på dette, ville det vekke en sterk indignasjon i Norge, og alle parter ville derfor være interessert i at saken ikke ble satt på spissen på det nåværende tidspunkt. Følgelig ville man heller ikke akseptere at frossen fileten ble ført opp på en egen liste. Den måtte gis en status som en alminnelig frihandelsvare.

Når det gjaldt kvotebegrensning, sa alle de tre skandinaviske land at det britiske opplegg ikke kunne godtas. Den antydende kvote for 1961/62, 7.500, tonn var for øvrig altfor lav, idet man regnet med å nå 6.500 tonn allerede i inneværende år. Dertil kom at man ikke kunne håndtere en slik kvoteordning, og da særlig ikke i Danmark, hvor eksporten er fordelt på en rekke hender. Den foreslåtte maksimumsgrense på 20.000 tonn syntes også å være altfor lav, men det fikk man eventuelt komme tilbake til når eksporten hadde nådd dette kvantum, hvilket det i og for seg ikke var sikkert ville skje innen overgangsperiodens utløp, d.v.s. i 1970.

På norsk side var det nødvendig å manøvrere denne saken slik at man hele tiden hadde sympati fra de andre fem lands side. Det ble da også oppnådd, idet det under forhandlingene ble rettet en rekke sterke appeller, ikke bare fra Sverige og Danmark, men også fra Sveits, Portugal og Østerrike, til britene om å vise forståelse for det norske syn, samtidig som det ble påpekt at det økonomisk ville bety svært lite for britene om de imøtekom det norske ønske hva angikk frossen fileten.

Man oppnådde ikke enighet i Saltsjøbaden, og i det foreliggende konvensjonsutkast står følgelig hele Kap. VI om fisk i parentes.

I den note som er knyttet til Kapittel VI om fiskeavtalen henvises det til, som man vil se

«en fundamental endring i konkurranseforholdene for fiskerinæringen».

Det er på det rene at britene anser enhver utvidelse av fiskerigrensen som en slik fundamental endring. Imidlertid har ikke britene sagt at en utvidelse av grensen automatisk vil medføre at tollene blir gjeninnført på frossen fileten; fra 1. juli 1960 ville det da også bare bli en reduksjon i tollene i Storbritannia fra 10 pst. til 8 pst. Saken vil bli tatt opp i Rådet, som så skal bestemme frossenfiletens skjebne, men det vil kreves enstemmighet hvis fileten skal beholde sin frihandelsstatus, med andre ord britene kan nedlegge veto mot at så skjer.

Jeg vil gjerne understreke EFTA-Rådets rolle i fremtiden i forbindelse med det nå foreliggende forslag. Man vil da ikke lenger kunne begrense spørsmålet om fiskerigrensen, landingsrett osv. til et rent britisk-norsk bilateralt oppgjør. Det er på det rene at hverken svenskene eller danskene, og for så vidt heller ikke portugiserne, har noen særlige planer om å utvide sin fiskerigrense, selv om resultatet av Sjørettskonferansen i Genève vil bli at det blir adgang til å gjøre dette. For Danmarks vedkommende vil imidlertid kanskje spørsmålet om en utvidelse av fiskerigrensen ved Grønland bli aktuell.

På den annen side er det ikke bare Norge som er interessert i at frossen fileten blir frihandelsvare. Danskene har i dag en meget større eksport til Storbritannia enn vi har, og selv om denne eksport vesentlig består av frosne flyndrefileter, hvor råstoffgrunnlaget skal være nokså

usikkert, er det innlysende at hverken den danske eller den svenske representant i Rådet vil se med noen særlig sympati på en utvidelse av den norske fiskerigrense, hvis dette skulle føre til at den frosne filet mister sin status som frihandelsvare i EFTA, d.v.s. også når det gjelder deres eksport. Danmark har også like store interesser som vi når det gjelder den senere eksport av fileter til «De seks», når det er oppnådd en avtale med dem.

Når det gjelder eksportbegrensningen, står det, som en vil se, intet om den i Konvensjonen. Britene har imidlertid understreket at den er et avgjørende ledd i hele forhandlingsopplegget for fisken. De tre skandinaviske lands ambassader i London vil i denne uken samlet søke å overbevise britene om urimeligheten i at det fastsettes en kvoteordning allerede på et tidlig tidspunkt i overgangsperioden. Det vil i denne forbindelse bli henvist til at de tre lands regjeringer ikke kan påta seg håndteringen av en slik begrensning. Videre vil det igjen bli pekt på at konsumet av frossen filet høyst sannsynlig vil øke sterkt i overgangstiden, slik at importen fra de skandinaviske land vil utgjøre en meget liten del av forbruket; og endelig på at den britiske fangstflåte selv står så sterkt og har så stor fangstkapasitet at det er utenkelig at importen fra de skandinaviske land kan skape noen vanskeligheter for den britiske fiskerinæring. En håper å komme til en ordning av dette spørsmål før ministermøtet i Stockholm den 19. og 20. i denne måned.

For øvrig vil det i dagene som kommer bli nødvendig å ha interne norske drøftelser, derunder drøftelser med Stortingets organer, om hvordan vi nå skal forholde oss med denne sak.

Kapitel VII inneholder *unntaksklausuler*. Av sikkerhetsmessige grunner kan avvik fra konvensjonens bestemmelser gjøres i en viss utstrekning etter nærmere fastsatte regler. Det er viktig å merke seg at beskyttelsestiltak som måtte være nødvendige av sikkerhetsmessige grunner normalt ikke kan treffes ved importrestriksjoner eller toll.

Den *generelle betalingsbalanseklause*l - artikkel 27 - gir landene adgang til - i samsvar med deres andre internasjonale forpliktelser - å benytte kvantitative restriksjoner på importen for å beskytte betalingsbalansen. Gjennomføringen av restriksjonene vil bli underlagt en viss kontroll fra Rådets side, særlig hvis de opprettholdes utover 18 måneder og er av en slik karakter at de forstyrrer samhandelen mellom deltakerlandene i alvorlig grad.

De norske forhandlere har i denne forbindelse hatt instruks om å søke å få til en ordning slik at vi ikke på grunn av bestemmelser i konvensjonen skulle bli avskåret fra adgangen til å opprettholde et selvfinansieringskrav ved import av skip fra utlandet. Dette krav går for tiden, som kjent, ut på at rederiene skal dekke hele kjøpesummen for tankskip og andre spesialskip ved lån i utlandet eller ved

salg av gammel tonnasje. Regjeringen fant ikke å kunne binde seg i en internasjonal konvensjon til bestemmelser som ville gjøre det nødvendig å avvikle et slikt finansielt vilkår i takt med avviklingen av toll og kvantitative restriksjoner, og som ville medføre at man senere avskar seg fra å innføre slike bestemmelser.

Dette henger sammen med de særegne problemer som skipskontrahering i utlandet lett skaper på grunn av de store svingninger man her erfaringsmessig har, og som gjør at de alminnelige unntaksbestemmelser av betalingsbalansehensyn ikke kan anses som tilfredsstillende. Realiteten i denne sak ble erkjent av de andre lands delegasjoner.

Det står intet om dette spørsmål i konvensjonen. Det er imidlertid hensikten i en egen protokolltilførsel i referatet fra ministermøtet i Stockholm å gi uttrykk for at de norske myndigheter har til hensikt å opprettholde selvfinansieringsordningen så lenge og i så stor utstrekning som det er nødvendig av hensyn til landets betalingsbalanse. De andre lands delegasjonssjefer har erklært at deres land ikke vil gjøre noen innvendinger mot ordningen, men landene forbeholder seg adgang til å klage etter den generelle klageprosedyre hvis forholdene skulle endre seg, og vi skal naturligvis ikke kunne praktisere gunstigere finansieringsregler ved kontraheringer i land utenfor Frihandelsforbundet enn i dette.

Den siste *unntaksklausul* - artikkel 28 - gjelder bare for overgangsperioden og gir under visse vilkår landene adgang til for et tidsrom av 18 måneder å gjeninnføre beskyttelsestiltak hvis en industri skulle komme i særlig alvorlige vansker som følge av omstillingen. Utover 18 måneder kan tiltakene bare opprettholdes etter godkjenning av Rådet ved flertallsvedtak. Etter norsk forslag er det også åpnet mulighet for å be om Rådets godkjenning for en annen tollnedtrappingstakt enn den hovedregelen tilsier. Dog må all tollbeskyttelse være avvirket innen 1970.

I artikkel 30 - som skyldes et norsk forslag - bekrefter medlemslandene at det har til hensikt å føre en *økonomisk politikk* i samsvar med den målsetting konvensjonen bygger på.

De *institusjonelle og generelle problemer*, som behandles i artiklene 32-47, skal jeg ikke gå særlig inn på. Dette er spørsmål som det stort sett ikke har vært uenighet om. Forbundets øverste organ vil bli et Råd, som får adgang til å opprette de underorganer som med tiden måtte vise seg nødvendige for å administrere og gjennomføre konvensjonen. Spørsmålet om hvor Forbundets hovedsete og sekretariatet skal ligge, er ennå ikke avgjort. Som jeg tidligere har nevnt, er de fleste land i favør av Paris. Vi håper at dette spørsmål kan bli avklart på det kommende statsrådmøte 19. og 20. november.

Det vil fremgå at det står en parentes om artikkel 33. Artikkelen bygger på et svensk forslag, støttet bl.a. av Norge og Danmark, om opprettelse av hva man kaller *uavhengige*

undersøkelseskommissjoner for behandling av klager og tvistemål. Man skulle derved sikre seg at slike saker blir undergitt objektiv analyse og vurdering, og unngå at løsningene får et for stort element av politiske forhandlinger. Parentesen skyldes en sveitsisk reservasjon, ikke så meget mot selve idéen som mot å innføre bestemmelser om dette i selve konvensjonsteksten.

Ikraftttredelsesspørsmålet har vært gjenstand for en del diskusjon. Alle delegasjoner er enige om at konvensjonen bør tre i kraft så tidlig at tollreduksjonsplanen kan holdes. Man har imidlertid hatt vanskelig for å fastsette noen bestemt dato, og som det vil fremgå av artikkel 42, vil konvensjonen tre i kraft når alle medlemsland har deponert sine ratifikasjonsdokumenter. Det har dog vært en stilltiende avtale at alle land skulle søke dette gjort før 1. april 1960.

Da Forbundets institusjoner ikke kan begynne sin virksomhet før konvensjonen er trått i kraft, og da det må påregnes betydelige praktiske arbeidsoppgaver også i tiden mellom undertegningen og ikraftttredelsen, f.eks. EFTA's forhold til «De seks», vil det bli foreslått opprettet en *interimskommisjon* som vil ta seg av disse spørsmål, og som vil begynne å virke umiddelbart etter undertegningen. Dette er det samme system som «De seks» benyttet seg av i tiden forut for Roma-traktatens ikraftttredelse, og er en ordning som ikke er ukjent i forbindelse med iverksettelse av internasjonale konvensjoner. En protokoll om en slik interimskommisjon forutsettes utformet på det kommende statsrådmøte.

Konvensjonen er i henhold til artikkel 43 åpen for *tiltredelse av andre land* under forutsetning av at rådet enstemmig godkjenner slik tiltredelse. Konvensjonen kan oppsies med 12 måneders varsel. Den gjelder for medlemslandenes europeiske territorier.

For fullstendighetens skyld vil jeg nevne at det i det konvensjonsutkast som representantene nå har fått, mangler en særskilt protokoll om Portugal. Det foreligger ennå ikke et endelig utkast om denne. Protokollen vil imidlertid inngå i det avtaleverk som statsrådene får seg forelagt den 19. i denne måned. Hovedinnholdet er det alminnelig enighet om, nemlig at Portugal på grunn av en tilbakeliggende industriell utvikling må få tilstått en noe lengre overgangsperiode, 15, unntaksvis 20 år, for avvikling av tollbeskyttelsen for de industrier som ikke er på eksportbasis. Dette forekommer å være en rimelig løsning, såvel for Portugal som for de andre land.

Representantene vil også se at konvensjonsutkastet ikke inneholder regler om kapitalbevegelsene mellom medlemslandene, til tross for at dette spørsmål var omtalt i planen fra i sommer. Den norske delegasjon, som var initiativtaker på dette felt ved forhandlingene i sommer, har under de foreliggende omstendigheter funnet det mer hensiktsmessig å forfølge denne sak på bilateral basis

overfor Storbritannia, Sveits og Sverige. Fra de to første land er en stillet i utsikt skriftlige tilsagn i former som etter forholdene må anses tilfredsstillende. Sverige har ikke villet binde seg til noen bestemt form, men en har også her berettiget grunn til å regne med fortsatte kredittmuligheter på de områder som hittil har hatt størst betydning, blant annet i forbindelse med norsk skipsbygging i Sverige.

Jeg vil gjerne få slutte med å si noen ord om forhandlingssituasjonen i forhold til tredjeland, og da spesielt i forhold til «De seks» og til De forente stater.

Når det gjelder De forente staters holdning til økonomisk samarbeid på vest-europeisk basis er det mye som tyder på at vi nå er inne i et tidsskifte. Siden Marshalls Harvard-tale i 1947, og gjennom hele det samarbeid som har funnet sted i OEEC, har De forente stater såvel økonomisk som politisk støttet opp om de europeiske gjenreisnings- og samarbeidsbestrebelse. Resultatet av denne politikk har dannet bakgrunnen for at de vest-europeiske land gradvis har kunnet frigjøre handelen seg i mellom og gjennomføre lettelser i betalingsforholdene. Den foreløpig siste etappe var gjeninnføringen av konvertibilitet for de europeiske valutaer ved siste årsskifte.

De forente stater har på sin side i løpet av de senere år fått et økende underskudd på sin betalingsbalanse med utlandet. Det er mot denne bakgrunn en må vurdere det skifte som tydeligvis har funnet sted i amerikansk syn på økonomisk samarbeid på europeisk basis. Det er også i denne sammenheng en må se de amerikanske bestrebelse i den senere tid på å få opphevet de resterende europeiske restriksjoner på importen fra dollarområdet. Etter innføringen av konvertibiliteten hevder amerikanerne at de europeiske land ikke lenger er berettiget til å opprettholde denne diskriminering. Videre hevder de at de vest-europeiske land nå er i stand til å bære en større del av byrden ved hjelpen til de underutviklede land, en byrde som amerikanerne mener at de hittil stort sett har måttet bære alene.

I denne situasjon har «De seks» klart å vinne amerikansk sympati ved sterkt å støtte kravene om øyeblikkelig opphevelse av dollardiskrimineringen, og ved, ved flere anledninger, å gjøre et stort nummer av «De seks»' vilje til å gi omfattende økonomisk hjelp til de underutviklede land.

Det er utvilsomt at denne offensiv fra «De seks»' side har styrket amerikanernes positive holdning til «De seks». Som eksempel kan nevnes at den amerikanske viseutenriksministeren Dillon, under GATT's 15. sesjon i Tokio i en tale for noen dager siden uttalte at utviklingen innenfor det europeiske økonomiske fellesskap, det vil si «De seks», og utviklingen i deres ytre økonomiske politikk gir grunn til tilfredshet. Dillon sa at sammenslåingen av «De seks» til en enhet er av stor politisk og økonomisk betydning. Det europeiske frihandelsforbund nevnte derimot Dillon ikke med et eneste ord. For oss må lærdommen vel være å legge større vekt på den propagandamessige og presentasjonsmessige side av

EFTA, både i andre europeiske land og i viktigere land utenom Europa. Spesielt overfor De forente stater og Canada må det fremheves at vi ikke er i ferd med å lage en proteksjonistisk gruppering, men tvert imot en åpen og utadvendt markedsdannelse som vil inngå som et naturlig utviklingsledd mot en stadig friere verdenshandel. Viktig er det også å få dette forklart for råvareproduserende og tildels økonomisk tilbakeliggende land som av forståelige grunner ser en fare for seg i de nye markedsdannelser i Europa.

Når det gjelder forhandlings situasjonen overfor «De seks», er det i øyeblikket lite nytt å si siden min forrige redegjørelse i Stortinget. Jeg kan imidlertid nevne den såkalte Wigny-plan, som er fremlagt av den belgiske regjering. Den tar sikte på å forkorte Fellesskapets overgangsperiode, slik at det felles marked med unntak av landbruket skal være fullt ferdig etablert allerede den 1. januar 1966. Det er vanskelig å bedømme hvorvidt denne plan vil ha muligheter for å bli gjennomført. Saken kommer opp igjen i ministerrådet for «De seks» før jul. Uansett om planen blir vedtatt eller ikke, må man imidlertid kunne se den som et uttrykk for de tendenser som i dag gjør seg gjeldende hos «De seks», og som går ut på en raskere og sterkest mulig konsolidering av fellesskapet som en selvstendig og økonomisk politisk enhet. Fra belgisk side har det vært hevdet at først når fellesskapet på denne måte er konsolidert, vil det være sterkt nok til å føre en liberal ytre handelspolitikk. Det er vanskelig å bedømme om denne oppfatning er representativ for en samlet oppfatning innenfor De seks for tiden, idet det nok fremdeles finnes kretser som setter en økonomisk assosiering med de øvrige OEEC-land opp som et mål som det haster å få realisert.

I den perioden vi nå går inn i, vil det fra vår side bli gjort alle mulige anstrengelser for å undersøke de muligheter som måtte finnes for en snarlig økonomisk assosiering i Europa. På den annen side er det vel ikke urealistisk å være forberedt på at konsolideringstendensene hos De seks i de nærmeste år vil vise seg å bli så sterke at man vil kunne ha vanskeligheter med å få i gang reelle forhandlinger om en større markedsdannelse i Europa, og at De ytre syv vil kunne komme til å måtte stå på egne ben i nokså lang tid. Spesielt i en slik tidsperiode er det av stor betydning for oss at vi møtes med sympati og forståelse hos utenforstående land.

Før jeg avslutter denne redegjørelse, vil jeg gjerne benytte anledningen til å gi uttrykk for Regjeringens anerkjennelse overfor de embetsmenn fra en rekke deler av administrasjonen som har deltatt i den nettopp avsluttede forhandlingsperiode i Saltsjøbaden. Den innsats som er gjort fra embetsmennes side, både under forhandlingene der og under drøftelsene og forberedelsene her i Oslo, er etter min mening stor anerkjennelse verd.

Det har dessverre ikke vært mulig med den knappe tid som har stått til disposisjon, å få mangfoldiggjort den redegjørelse jeg har gitt her i dag. Om imidlertid Stortinget

skulle ønske det, burde vi kunne få redegjørelsen mangfoldiggjort i løpet av dagen.

Presidenten: Presidenten foreslår at statsrådets redegjørelse blir utlagt til behandling i et senere møte, og går da ut fra at representantene så snart som mulig får hvert sitt eksemplar av redegjørelsen. - Det anses bifalt.

Referat:

1. (1) Kgl. prp. om endringer i tolltariffen.
Enst.: Tilstilles finans- og tollkomiteen.

Protokollen ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkninger.

Møtet hevet kl. 12.20.